

Granskning av meddelande om handel för alla

Sammanfattning

Utskottet har granskat kommissionens meddelande om handel för alla.

I meddelandet presenterar kommissionen en ny övergripande strategi för den gemensamma yttre handelspolitiken. I meddelandet aviseras också 101 åtgärder och initiativ som kommissionen har för avsikt att lägga fram inom området.

Utskottet ställer sig på ett övergripande plan positivt till kommissionens meddelande om en ny handelsstrategi. Det finns sedan länge ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt som kan leda till ökat välbefinnande och därmed är en viktig princip att värna. Enligt utskottets uppfattning bör Sverige vara en tydlig röst inom EU för en öppen och fri handel och motverka olika former av protektionism. Därutöver kommenterar utskottet vissa av de aviserade åtgärderna och initiativen som kommissionen lagt fram i meddelandet.

I utlåtandet finns åtta motivreservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Granskat dokument

Kommissionens meddelande Handel för alla (KOM(2015) 497).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

Utskottets granskning5

 Bakgrund5

 Kommissionens meddelande6

 Utskottets ställningstaganden8

 Övergripande om handelspolitiken8

 Investeringsskydd och tvistlösning9

 Övrigt om kommissionens aviserade förslag9

Reservationer10

 1. Övergripande om handelspolitiken, punkt 1 – motiveringen (SD)10

 2. Övergripande om handelspolitiken, punkt 1 – motiveringen (V)10

 3. Investeringsskydd och tvistlösning, punkt 2 – motiveringen (M).....11

 4. Investeringsskydd och tvistlösning, punkt 2 – motiveringen (SD)12

 5. Investeringsskydd och tvistlösning, punkt 2 – motiveringen (V)12

 6. Övrigt om kommissionens aviserade förslag, punkt 3 –
 motiveringen (M, C, L, KD)13

 7. Övrigt om kommissionens aviserade förslag, punkt 3 –
 motiveringen (SD)14

 8. Övrigt om kommissionens aviserade förslag, punkt 3 –
 motiveringen (V)14

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Övergripande om handelspolitiken

Utskottet lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

Reservation 1 (SD) – motiveringen

Reservation 2 (V) – motiveringen

2. Investeringsskydd och tvistlösning

Utskottet lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

Reservation 3 (M) – motiveringen

Reservation 4 (SD) – motiveringen

Reservation 5 (V) – motiveringen

3. Övrigt om kommissionens aviserade förslag

Utskottet lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

Reservation 6 (M, C, L, KD) – motiveringen

Reservation 7 (SD) – motiveringen

Reservation 8 (V) – motiveringen

Stockholm den 28 januari 2016

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjärmered (M), Hans Rothenberg (M), Ingemar Nilsson (S), Josef Fransson (SD), Ulf Berg (M), Per-Arne Håkansson (S), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Birger Lahti (V), Penilla Gunther (KD), Anna-Caren Säterberg (S), Hanna Westerén (S), Maria Weimer (L), Elisabet Knutsson (MP) och Anders Lönnberg (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Kommissionen har tillkännagett att den kommer att lägga fram förslag som är i linje med de tio politiska prioriteringar som kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker redogjort för i sina politiska riktlinjer. Bland dessa politiska prioriteringar finns prioriteringen Ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med Förenta staterna. Prioriteringen innefattar trots sin rubrik hela det handelspolitiska området. I kommissionens arbetsprogram för 2015 aviserade kommissionen att den på detta område skulle presentera det aktuella meddelandet. Meddelandet publicerades den 14 oktober 2015. Cecilia Malmström är ansvarig kommissionär.

Talmanen beslutade den 9 november 2015 i enlighet med 9 kap. 20 § riksdagsordningen att kommissionens meddelande Handel för alla (KOM(2015) 497) skulle hänvisas till näringsutskottet för granskning.

Den 4 december 2015 tog utskottet emot Regeringskansliets fakta-promemoria 2015/16:FPM18 med anledning av meddelandet.

Utskottets granskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Jämför reservationerna 1 (SD), 2 (V), 3 (M), 4 (SD), 5 (V), 6 (M, C, L, KD), 7 (SD) och 8 (V).

Bakgrund

Som medlem i EU ingår Sverige i en tullunion med en gemensam tulltaxa och omfattas av EU:s gemensamma handelspolitik. Det innebär att kommissionen för EU:s talan i handelsförhandlingar. Detta sker i samarbete med medlemsstaterna. Den gemensamma handelspolitiken avser dels reglerna för handel inom EU (den inre marknaden), dels den i detta sammanhang aktuella yttre handelspolitiken (den gemensamma handelspolitiken mot länder utanför unionen).

Den gemensamma yttre handelspolitiken är ett område där EU har exklusiv befogenhet. Det innebär att endast EU får lagstifta och anta rättsligt bindande åtgärder på området.

EU:s yttre handelspolitik handlar övergripande om EU:s gemensamma agerande i skapandet av globala och regionala regler för import och export och omfattar bl.a. gemensamma handelsavtal med tredjeländer samt gemensamma förhandlingspositioner i internationella organisationer såsom Världshandelsorganisationen (WTO). Kommissionen för, med mandat från medlemsstaterna, EU:s talan både i WTO och i andra handelspolitiska förhandlingar.

EU har sedan tidigare ingått avtal med ett stort antal länder både inom och utanför Europa. Dessa avtal har varierat i omfång och bredd.¹ Sedan 2006 söker kommissionen förhandla om en ny och mer omfattande typ av handelsavtal. Ambitionen är att nya frihandelsavtal ska behandla ett stort antal frågor, utöver avskaffandet av tullar och andra tariffära handelshinder. Även frågor som tjänstehandel, immaterialrätt, förenkling av handelsprocedurer, offentlig upphandling och investeringar ingår i dag ofta i handelsförhandlingar. Sådana mer långtgående frihandelsavtal har EU förhandlat fram

¹ EU har före 2006 tecknat avtal med Norge, Island och Liechtenstein inom det s.k. EES-avtalet. Därutöver har man tecknat separata avtal med Schweiz, Andorra, Färöarna, San Marino, Monaco, Makedonien, Kroatien, Albanien, Montenegro, Bosnien och Hercegovina, Serbien och Turkiet. Vidare har EU tecknat regionala handelsavtal med de flesta länderna i Medelhavsområdet (Algeriet, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, Palestinska myndigheten, Syrien och Tunisien). I övrigt är EU part i regionala handelsavtal med Mexiko, Chile, Sydafrika, Elfenbenskusten, Kamerun, Fiji, Papua Nya Guinea och Cariforum (Antigua och Barbuda, Bahamas, Barbados, Belize, Dominica, Dominikanska republiken, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaica, Saint Lucia, Saint Vincent och Grenadinerna, Saint Kitts och Nevis, Surinam samt Trinidad och Tobago).

med ett antal länder, och ett flertal är redan i kraft, nämligen frihandelsavtalen med Sydkorea, Karibien, Centralamerika och Colombia-Peru.

Kommissionen har avslutat förhandlingar om frihandelsavtal med Armenien,² Ecuador, Georgien, Kanada, Moldavien, Singapore och Ukraina. Dessa avtal har ännu inte trätt i kraft men förväntas göra det utan att nya förhandlingar krävs. I vissa fall tillämpas avtalen provisoriskt. I det aktuella meddelandet framhåller kommissionen handelsavtalet med Singapore som ett exempel på den nya generation avtal som EU kan komma att ingå och på de konkreta resultat ett sådant avtal kan ge. Kommissionen lyfter fram att avtalet innebär att nästan 99 procent av alla tullar ska avskaffas och pekar på vad man menar är tydliga indikationer på ett ökat handelsflöde mellan parterna i avtalet.

Kommissionen har ett stort antal pågående bilaterala förhandlingar om avtal med enskilda länder.

Förhandlingarna mellan EU och Förenta staterna om ett transatlantiskt handels- och investeringspartnerskapsavtal (TTIP) inleddes i juli 2013. Hittills har elva förhandlingsrundor genomförts. Kommissionen nådde den 4 augusti 2015 i förhandlingarna med Vietnam en principöverenskommelse om ett avtal. De pågående förhandlingarna med Japan bedöms befinna sig i ett slutskede.

Kommissionen för också aktiva handelsförhandlingar med Kina,³ Mercosur,⁴ Burma, Marocko och Tunisien.

Förberedelser för att inleda handelsförhandlingar pågår sedan tidigare med Jordanien och sedan i höstas också med Australien, Filippinerna och Nya Zeeland.

Arbetet med att förhandla de ekonomiska partnerskapsavtalen (EPA) mellan EU och AVS-länderna (ett 70-tal utvecklingsländer i Afrika, Karibien och Stilla-havsområdet) ingår också inom ramen för EU:s yttre handelsförbindelser. EU och Västafrika (Ecowas) beslutade i december 2014 om provisorisk tillämpning av det färdigförhandlade avtalet.

Kommissionens meddelande

Kommissionen konstaterar inledningsvis att handeln är ett av få verktyg som finns för att stärka ekonomin utan att belasta statsbudgetarna och att EU efter en tid av ekonomiska utmaningar måste stärka sysselsättningen, tillväxten och investeringarna. De kommande 10–15 åren förväntar sig kommissionen att ungefär 90 procent av den globala ekonomiska tillväxten kommer att komma från områden utanför EU. Exporten står för nästan ett av sju arbetstillfällen i EU, fortsätter man och anför att handeln av dessa anledningar aldrig varit viktigare än nu för EU:s ekonomi.

² Eftersom Armenien valt att gå med i den Eurasiska ekonomiska unionen med Ryssland, Vitryssland och Kazakstan är genomförandet av frihandelsavtalet med EU fruset, då de bägge avtalen är inkompatibla.

³ Förhandlingarna avser ett investeringsavtal.

⁴ Argentina, Brasilien, Paraguay, Uruguay och Venezuela.

Kommissionen anför i meddelandet att den gemensamma handelspolitiken ska syfta till att förbättra villkoren för EU:s invånare, konsumenter, arbetstagare och egenföretagare, små, medelstora och stora företag och de fattigaste i utvecklingsländerna. Handelspolitiken ska bemöta farhågorna från dem som känner att de förlorar på globaliseringen. Den måste skapa tillväxt, jobb och innovation men också vara förenlig med principerna för den europeiska modellen. Handelspolitiken ska präglas av effektivitet och insyn och främja europeiska värden.

I meddelandet finns 101 aviserade åtgärder och initiativ som kommissionen har för avsikt att lägga fram. Vissa av åtgärderna kan kommissionen på egen hand besluta om. Andra kommer att återkomma bl.a. i form av lagstiftningsärenden inom det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Åtgärderna är grupperade i fyra områden. Kommissionen har i andra sammanhang lyft fram 12 ämnen som särskilt viktiga inom dessa fyra områden. Dessa 12 ämnen rör en eller flera av de aviserade åtgärderna. Nedan redogörs för hur många nya åtgärder som föreslås under vart och ett av de fyra områdena i meddelandet. Dessutom nämns särskilt de ämnen som kommissionen anser är särskilt viktiga.

En effektiv politik som tar itu med den nya ekonomiska verkligheten och håller vad den lovar

Inom detta område föreslår kommissionen 30 nya åtgärder och initiativ. Kommissionen fäster särskild vikt vid ambitionen att:

- uppdatera handelspolitiken för att anpassa den till nya ekonomiska realiteter som globala värdekedjor, den digitala ekonomin och tjänsternas ökade betydelse
- stödja rörlighet för högre chefer, experter och tjänsteleverantörer
- inrätta ett utökat partnerskap med medlemsstaterna, Europaparlamentet och berörda aktörer för att förbättra genomförandet av handels- och investeringsavtal
- ta med bestämmelser för små och medelstora företag i framtida handelsavtal.

En handels- och investeringspolitik med mer insyn

Inom området presenterar kommissionen nio nya förslag och initiativ. Som särskilt viktigt anges kommissionens åtagande att tillämpa det transparensinitiativ som gäller för det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar (TTIP) i samband med alla EU:s handelsförhandlingar.

En handels- och investeringspolitik som baseras på värden

Under denna rubrik återfinns 36 förslag till initiativ och åtgärder. Kommissionen lägger särskild vikt vid att man kommer att:

- ge ett tydligt löfte om att upprätthålla EU:s lagstadgade skydd och ha en strategi för att leda reformen av det globala investeringssystemet
- vidta ytterligare åtgärder för att stödja en hållbar utveckling, rättvis och etisk handel och de mänskliga rättigheterna, bl.a. genom att se till att man på ett effektivt sätt genomför relevanta bestämmelser i frihandelsavtal och det allmänna preferenssystemet
- ta med bestämmelser om korruptionsbekämpning i framtida handelsavtal.

Ett framåtblickande förhandlingsprogram för att forma globaliseringen

Inom detta område föreslår kommissionen 26 nya initiativ och åtgärder. Kommissionen anser att det är särskilt viktigt att:

- blåsa nytt liv i de multilaterala förhandlingarna och utforma en öppen strategi för bilaterala och regionala avtal, bl.a. TTIP
- stärka EU:s närvaro i Asien genom att ställa upp ambitiösa mål när det gäller Kina, begära mandat för förhandlingar om frihandelsavtal med Australien och Nya Zeeland och eventuellt inleda nya förhandlingar om frihandelsavtal med Asean, Filippinerna och Indonesien
- se till att de ekonomiska partnerskapsavtalen genomförs och fördjupa förbindelserna både med de afrikanska partner som är villiga att fördjupa dessa och med Afrikanska unionen
- modernisera de nuvarande avtalen med Mexiko och Chile och tullunionen med Turkiet.

Utskottets ställningstaganden

Inledning

Utskottet redovisar sitt ställningstagande under följande rubriker: Övergripande om handelspolitiken, Investeringskydd och tvistlösning samt Övrigt om kommissionens aviserade förslag.

Övergripande om handelspolitiken

Utskottet ställer sig positivt till kommissionens meddelande om en ny handelsstrategi. Det finns sedan länge ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt som kan leda till ökat välstånd och därmed är en viktig princip att värna. Enligt utskottets uppfattning bör Sverige vara en tydlig röst inom EU och WTO för en öppen och fri handel och motverka olika former av protektionism. Utskottet vill även framhålla att frihandel kan vara en stark välståndsskapande kraft för såväl världens fattigaste länder som de mer utvecklade. Att värna principen om frihandel är därför både ett globalt och svenskt intresse. Den globala frihandeln måste försvaras, och det är viktigt att handeln med länder utanför EU kan ske

på öppna och likvärdiga villkor. Den fria handeln ska också vara en rättvis handel.

Med hänvisning till det anförda förordar utskottet att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

Investeringsskydd och tvistlösning

I samband med förhandlingarna mellan EU och Förenta staterna om ett transatlantiskt frihandelsavtal har frågan väckts om hur ett investeringsskydd i detta och andra framtida handelsavtal lämpligen bör vara utformat. Utskottet ställer sig positivt till en reformerad tvistlösningsmekanism. Öppna, tydliga och förutsägbara villkor för investeringar har betydelse för Sverige, jobben och välfärden. En modern investeringsskyddspolitik ska vara rättssäker och öppen och inte inskränka staters demokratiska beslutsfattande.

Med hänvisning till det anförda förordar utskottet att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

Övrigt om kommissionens aviserade förslag

I kommissionens meddelande om en ny handelsstrategi fastställs en tydlig politisk inriktning som utskottet finner vällovlig. Utvecklingsfrågor, globala värdekedjor, främjande av digital handel, hållbart företagande, mänskliga rättigheter, etik och antikorruption har fått en betydligt mer framträdande roll än i tidigare handelsstrategier. Utskottet stödjer detta. Kommissionens åtagande att tillämpa det transparensinitiativ som gäller för det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar (TTIP) i samband med alla EU:s handelsförhandlingar samt att kommissionen ger ett tydligt löfte om att upprätthålla EU:s lagstadgade skydd anser utskottet likaså vara positivt. Utskottet välkomnar vidare kommissionens ambition att inleda och slutföra fler förhandlingar om frihandelsavtal. Utskottet anser dock att det hade varit önskvärt att kommissionen i meddelandet inkluderat förslag om reformering av systemet med handelspolitiska skyddsåtgärder.

Med hänvisning till det anförda förordar utskottet att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

Reservationer

1. Övergripande om handelspolitiken, punkt 1 – motiveringen (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Ställningstagande

Vi sverigedemokrater ser generellt positivt på en fri och öppen handel med varor och tjänster. Vi menar att goda handelsrelationer och konkurrensneutrala globala handelsavtal är av största vikt, liksom vi anser att Sverige bör förbli en del av den globala marknaden och EU:s inre marknad. Att skapa globala handelsavtal är på ett övergripande plan eftersträvaransvärt. Samtidigt är det i varje enskilt fall viktigt att förhålla sig till handelsavtalens innehåll och hur detta påverkar den svenska och europeiska marknaden.

Vidare ser vi positivt på en övergripande handelsstrategi, och vi menar att vissa utvalda delar av det här presenterade åtgärdspaketet kan generera positiva effekter för såväl den europeiska som den svenska marknaden. Men om man tar hänsyn till inte bara de faktiska förslagen från kommissionen i meddelandet utan även andra åtgärdspaket från kommissionen om bl.a. energi, infrastruktur och tillväxtskapande åtgärder, ser vi en återkommande problematik gällande finansieringslösningar, ökad användning av strukturfonder, socioekonomiska projekt samt ständigt kostnadsdrivande lösningar och skapandet av låtsasjobb. Det återkommande är att förslag från EU som inte ska generera några kostnadsdrivande effekter ändå gör det. Det innebär en ökad belastning särskilt för svenska skattebetalare, menar vi. Eftersom de presenterade förslagen endast är visioner och meddelandet ännu inte innehåller några konkreta lagstiftningsförslag och saknar full finansiell förankring kan vi inte ställa oss bakom meddelandet i sin helhet. Sverigedemokraternas ståndpunkt är därmed att alla punkter i strategin bör ses över med dessa noteringar i åtanke innan beslut tas i något konkret fall.

2. Övergripande om handelspolitiken, punkt 1 – motiveringen (V)

av Birger Lahti (V).

Ställningstagande

Jag anser att handelsstrategin går alldeles för långt och att det finns en uppenbar risk att viktiga politikområden som miljöpolitik, konsumenträtt och arbetsrätt kommer att få stå tillbaka till förmån för företagens intresse av att fritt kunna investera och konkurrera. Kommissionens ambition att göra en heltäckande översyn av EU:s handelspolitiska strategi är vällovlig, eftersom

EU behöver se över en politik som sätter företag och deras vinster framför demokrati, miljö och arbetstagarnas rättigheter. Med dagens handelspolitik sätts uppgörelser i handelsavtal före staters rätt att lagstifta och reglera. Detta kan få stora negativa konsekvenser på en rad områden som jordbruk, livsmedelssäkerhet, klimat, miljö, energi, offentlig service och arbetstagares rättigheter. Jag och Vänsterpartiet anser att detta är ett fundamentalt hot mot demokratin. Storföretag ska inte tillåtas diktera villkoren för vilken lagstiftning som ska råda i enskilda länder. Kommissionens meddelande innebär tyvärr inte att handelspolitiken förändras i en mer rättvis, solidarisk och miljömedveten riktning.

Med hänvisning till det anförda förordar jag att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

3. Investeringskydd och tvistlösning, punkt 2 – motiveringen (M)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Ulf Berg (M) och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M).

Ställningstagande

Under förhandlingarna om ett handels- och investeringsavtal mellan EU och Förenta staterna har det uppstått en diskussion om hur investeringskyddet i detta och andra handelsavtal bäst bör utformas. Enligt vår uppfattning är det viktigt att såväl enskilda stater som investerande företag känner trygghet i relationen med varandra. En väl fungerande mekanism för att lösa tvister är därför av ömsesidigt intresse och till nytta för att investeringar över nationsgränserna ska fungera. Framför allt är denna trygghet viktig för små och medelstora företags möjligheter att söka sig ut på en internationell marknad.

Den tvistlösningsmekanism som i dag oftast används i bilaterala handelsavtal, en s.k. ISDS-klausul, fungerar väl men kan förfinas ytterligare. Denna modell har inte ifrågasatts av någon innan förhandlingarna om TTIP inleddes. Inte heller finns det några synliggjorda exempel på fall där skiljedomstolarna har fått för stort tolkningsutrymme eller där staters rätt att reglera har undergrävts.

Den överklagandemekanism som kommissionen föreslår i sitt meddelande riskerar enligt vår uppfattning att såväl fördröja som försvaga tvistlösning för parterna. Att inrätta en ny domstol för att driva ett fåtal ärenden årligen framstår som byråkratiskt samtidigt som modellen att utse fasta domare i realiteten innebär en kompetensförsvagning jämfört med nuvarande ordning. Dessutom kommer den fasta lista på domare som EU och Förenta staterna föreslås komma överens om att riskera en politisering av valet av domare, vilket vore högst olyckligt.

Ett nytt komplicerat och politiserat system med en påklistrad tidsram i kombination med en begränsad ram av domare riskerar att bli såväl dyrare som

av sämre kvalitet än dagens tvistlösningsmekanism. Kombinationen av kompetenser begränsas, och konsekvenserna av en försvagad hantering av tvistelösningar blir ökade kostnader och förlorade intäkter i form av uteblivna investeringar.

Med hänvisning till det anförda förordar vi att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

4. Investeringsskydd och tvistlösning, punkt 2 – motiveringen (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Ställningstagande

Frågan om hur en tvistlösningsmekanism mellan stater och investerare bör utformas har väckts i samband med frihandelsförhandlingarna mellan EU och Förenta staterna. Vi sverigedemokrater anser att tvistlösningssystemet mellan stat och investerare behöver uppdateras och insynen förstärkas. Detta föranleder att det allmänna, snarare än endast privata aktörer, behöver träda in i processen. En handelsdomstol i någon form skulle kunna vara en lösning, om det inte ska vara en fråga för vanlig domstol. Vi ställer oss dock negativa till idén att det skulle vara EU som är den aktör som är bäst lämpad för att förändra detta globalt. När det gäller förhandlingarna med Förenta staterna så har dock EU som en av parterna självklart förmågan att genomföra detta.

Med hänvisning till det anförda förordar vi att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

5. Investeringsskydd och tvistlösning, punkt 2 – motiveringen (V)

av Birger Lahti (V).

Ställningstagande

I samband med förhandlingarna mellan EU och Förenta staterna om ett handelsavtal har det väckts en debatt om hur systemet med investeringsskydd bäst bör utformas. I dag används väldigt ofta en s.k. ISDS-klausul. Systemet med investeringsskydd och ISDS finns i många internationella handels- och investeringsavtal. Det inrättades efter andra världskriget i syfte att skydda investerare i handelsavtal med nationer som saknade stabila och fungerande rättssystem. Genom ISDS skyddades företagen mot direkt expropriering. I dag har ISDS alltmer kommit att utgöra ett skydd mot indirekt expropriering.

Det handlar således inte längre om att skydda tillgångar som företagen äger utan om att skydda företagens beräknade vinster. Därmed kan företag stämma stater om de anser att nationella lagstiftningar hindrar dem och deras möjlighet att göra vinst. ISDS har därigenom blivit ett effektivt sätt att förhindra

progressiv lagstiftning och utgör i förlängningen ett direkt hot mot demokratin i de länder som berörs. Då både EU:s medlemsländer och dess motparter i flera av de handelsavtal som nu förhandlas har stabila och fungerande rättssystem finns heller ingen anledning att ta upp tvister i internationella domstolar, vilket är fallet med nuvarande system. Det är orimligt att handelsavtal som förhandlats med stater med fungerande juridiska system ska innehålla ISDS-klausuler. Min åsikt är att handelsavtal som förhandlats med stater med fungerande juridiska system inte ska innehålla ISDS-klausuler.

Med hänvisning till det anförda förordar jag att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

6. Övrigt om kommissionens aviserade förslag, punkt 3 – motiveringen (M, C, L, KD)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Ulf Berg (M), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Penilla Gunther (KD) och Maria Weimer (L).

Ställningstagande

Vi ställer oss i huvudsak bakom det som anføres i kommissionens meddelande. Sverige bör enligt oss vara den främsta rösten för frihandel och öppenhet inom EU och i världen, och vi ser därmed positivt på kommissionens ambition att inleda fler förhandlingar om handelsavtal med tredjeländer. Protektionismen i världen ökar sedan 2008, och kampen för ökad frihandel måste därför prioriteras. Handelspolitiken bör vidare kontinuerligt anpassas till att ekonomin blir alltmer tjänsteintensiv. Tullmurar inom jordbruks- och industriområdet liksom handelshinder på tjänsteområdet måste bekämpas. Barriärer och nationell särlagstiftning som hindrar utvecklingen för den digitala gränsöverskridande handeln bör motarbetas. Handeln bör därutöver utgöra ett verktyg i kampen för en bättre miljö. Genom att avveckla handelshinder kan vi utöka den gröna frihandeln för miljö- och klimatvänliga varor, tjänster och teknologier. Ökad frihandel inom energi och energiteknik är dessutom en förutsättning för att bli av med de europeiska ländernas beroende av rysk gas och olja. När EU förhandlar frihandelsavtal bör därför också ett särskilt energikapitel ingå.

Fler handelsavtal ökar möjligheterna för svensk export, bl.a. av livsmedel. Inte minst menar vi att Sverige och EU har mycket att vinna på en ökad transatlantisk handel. Vi anser därför att Sverige även fortsättningsvis bör ge ett brett och långtgående mandat till kommissionen att förhandla fram ett transatlantiskt frihandelsavtal.

Med hänvisning till det anförda förordar vi att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

7. Övrigt om kommissionens aviserade förslag, punkt 3 – motiveringen (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Ställningstagande

Sverigedemokraterna ser positivt på en ökad handel och att den styrs mot varor och tjänster högt upp i värdekedjan. Vi menar att det blir allt viktigare att kunna konkurrera med högteknologiska produkter. Vi vill dock betona vikten av kvalitet, likvärdiga arbetsvillkor och behovsanpassning gällande den generella tjänstehandeln samt att vissa undantag bör kunna medges.

Vi sverigedemokrater ser inga generella problem med att stödja rörlighet av chefer och tjänster i det högre segmentet, men vårt generella ställningstagande är att reglerna ska vara behovsanpassade.

Vi har en positiv syn på samarbete, handelsavtal och konkurrensneutrala lättnader för europeiska företag men förbehåller oss givetvis rätten att ta ställning i de enskilda sakfrågorna först när faktiska förslag finns att tillgå.

Vi har från början betonat vikten av transparens gällande förhandlingarna om ett transatlantiskt handelsavtal. Vi vill i ett tidigt skede kunna redogöra för eventuella farhågor från svenska skattebetalare och den svenska marknaden. Vi vill dock framhålla vikten av en sund balans inom transparensfrågan för att inte olika sektorer eller områden ska ses som olika prioriterade, vilket kan orsaka en osäkerhet för bl.a. investerare.

Vi sverigedemokrater anser i likhet med kommissionen att korruption urholkar rättsstatsprincipen och invånarnas förtroende och därmed kraftfullt måste bekämpas. När det gäller en hållbar utveckling vill vi betona vikten av att prioritera ett globalt minskat koldioxidläckage.

Huruvida nya handelsavtal är bra eller inte beror ytterst på hur de är utformade, då sektorerna och faktorerna är många. Vi ser delvis positivt på att EU tar fram strategier för avtal men vi anser även att EU bör fokusera på den inre marknaden och prioritera lösningar för kostnadsdrivande effekter och ständigt ökad byråkrati. Vi anser även att EU måste ligga i framkant med att förhandla fram handelsavtal, och kan inte vänta på att övriga globala avtal sluts.

Med hänvisning till det anförda förordar vi att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

8. Övrigt om kommissionens aviserade förslag, punkt 3 – motiveringen (V)

av Birger Lahti (V).

Ställningstagande

För mig och Vänsterpartiet är demokrati och mänskliga rättigheter inte förhandlingsbara. Vi försvarar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna

där mötesfrihet, organisationsfrihet, strejkrätt, religionsfrihet, press- och yttrandefrihet samt allmänna, fria och hemliga val framhålls som nödvändiga beståndsdelar i ett demokratiskt samhälle. Lika stor vikt läggs vid sociala framsteg och förbättrade levnadsvillkor. Därför anser jag och Vänsterpartiet att demokratier ska prioriteras före diktaturer som handelspartner.

Jag är vidare starkt kritisk till det frihandelsavtal som för närvarande förhandlas mellan EU och Förenta staterna, TTIP. Kritiken riktas dels mot att förhandlingarna präglats av slutenhet och begränsad insyn, dels mot delar i avtalet som kommer att påverka EU:s medborgare negativt. Vid sidan av förslaget till en tvistlösningsmekanism som ger investerare rätt att stämma en stat finns det även en rad andra förslag som riskerar att på ett negativt sätt påverka livsmedelssäkerhet, nationell miljö- och arbetsrättslagstiftning samt den demokratiska kontrollen över välfärden.

Parallellt med förhandlingarna om ett TTIP-avtal finns ett flertal andra aktuella internationella handelsavtal under förhandling. Dessa internationella handelsavtal har innehåll som kan få stora negativa konsekvenser för de länder som omfattas. Om avtalen blir verklighet kommer de att påverka de berörda staternas lagar och regleringar i grunden. Jag är av den åsikten att handelspolitiken i stället bör utformas så att handelsavtal inte ska gå före länders demokratiska rätt att reglera. Storföretag ska inte tillåtas diktera villkoren för vilken lagstiftning som ska råda i enskilda länder.

Sedan 1975 är den största delen av den tidigare spanska kolonin Västsahara ockuperad av Marocko. Ockupationen har av Internationella domstolen i Haag bedömts vara rättsvidrig. FN vill att det västsahariska folket självt ska få avgöra sin framtid i en folkomröstning. En folkomröstning har dock systematiskt förhållits av ockupationsmakten Marocko. EU förhandlar just nu med Marocko om ett s.k. djupgående och omfattande frihandelsområde (Deep and Comprehensive Free Trade Area, DCFTA). Jag och Vänsterpartiet anser att Sverige bör agera för att alla förhandlingar om handelslättnader och fördjupat samarbete med Marocko bör villkoras med att Marocko respekterar folkrätten och genomför en folkomröstning i Västsahara i enlighet med FN:s beslut.

Med hänvisning till det anförda förordar jag att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Kommissionens meddelande Handel för alla (KOM(2015) 497)